

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ (ВИКОНАННЯ РОБІТ) У СФЕРІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

SPECIFICS OF THE CONTRACT ON THE PROVISION OF SERVICES (PERFORMANCE OF WORKS) IN THE FIELD OF INFORMATIZATION

**Мельничук М.О., к.ю.н.,
доцент кафедри права**

*Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

**Мельничук О.Ф., д.ю.н.,
професор кафедри права**

*Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

**Піпяк М.І., к.ю.н.,
доцент кафедри права**

*Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

У статті розкрито особливості договору про надання послуг (виконання робіт) у сфері інформатизації, надано його юридичну характеристику та визначено правову природу. Встановлено, що договір у сфері інформатизації є змішаним договором і включає такі види поименованих договорів: 1) договір підряду; 2) договір про надання послуг; 3) договір про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Зважаючи на правову природу Договору про надання послуг (виконання робіт) у сфері інформатизації, він є: оплатним, двостороннім, консенсуальним, змішаним, неіменованим. Договір про надання послуг (виконання робіт) у сфері інформатизації не передбачений Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України та іншими нормативно-правовими актами у сфері приватноправового регулювання. Таким чином, цей вид договору належить до неіменованих договорів. Проте таке найменування договору часто фігурує у разі договірного врегулювання відносин щодо створення ІТ-компаніями програмного забезпечення, комп'ютерної програми, веб-сайтів, тобто програмної продукції відповідно до вимог Замовника, передачу результатів останньому.

Окрім розробки програмної продукції, ІТ-компанії також можуть надавати Замовнику такі послуги: консультування щодо користування продуктом; технічної підтримки продукту після його передачі Замовнику, що включає в себе оновлення даних, доопрацювання, вдосконалення тощо; маркетингові послуги; послуги з тестування програмної продукції; послуги бізнес-аналізу; послуги брендингу та ін. За договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається у процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором. Отже, відповідно до договору про надання послуг Замовник оплачує процес, а не результат роботи, тобто благо, яке споживається у процесі його надання.

Висвітлено особливості правового регулювання створення програмної продукції. Вказано, що у разі договірного регулювання потрібно враховувати не лише норми цивільного, господарського законодавства, а й норми податкового законодавства з метою структуризації бізнесу.

Відзначена необхідність передачі замовнику не лише програмної продукції, але й майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності. Акцентовано увагу на домінуванні спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності при передачі майнових прав на об'єкти авторського права.

З метою економічного розвитку та збільшення потенціалу у сфері інформатизації рекомендовано внести зміни до Податкового кодексу України, які стимулювали б і заохочували б ІТ-компанії провадити свою діяльність у межах правового поля.

Ключові слова: договір, сфера інформатизації, програмна продукція, інформаційні технології, інтелектуальна власність, авторське право, майнові права.

The article discloses the features of the contract on the provision of services (performance of works) in the field of informatization, provided its legal characterization and defined the legal nature. It was established that the contract in the field of informatization is a mixed contract and includes the following types of named contracts: 1) a contract of contract; 2) a contract for the provision of services; 3) an agreement on the transfer of exclusive proprietary rights of intellectual property.

Given the legal nature of the Service Agreement (performance of work) in the field of informatization, it is: payable, bilateral, consensual, mixed, undifferentiated. An agreement on the provision of services (performance of works) in the field of informatization is not provided for by the Civil Code of Ukraine, the Commercial Code of Ukraine, and other normative and legal acts in the field of private law regulation. Thus, this type of contract refers to unsigned contracts. However, such a contract title often appears in the case of a contractual settlement of relations for the creation of IT companies software, computer program, websites, ie software products, in accordance with the requirements of the Customer, transfer of results to the latter.

In its turn, in addition to the development of software products of the IT Company, they canals provide the Customer with the following services: advice on the use of the product; technical support of the product after its transfer to the Customer, which includes updating of data, updating, improvement, etc.; marketing services; software testing services; business analysis services; branding services and others. Under a service agreement, one party (the executor) is obliged, on the instructions of the other party (the customer) to provide a service that is consumed in the course of the commission of a certain action or a certain activity, and the customer undertakes to pay the specified service to the performer, unless otherwise specified by the contract. Consequently, in accordance with the contract on the provision of services – the Customer pays for the process, and not the result of work, that is, the benefit that is consumed in the process of providing it.

The peculiarities of legal regulation of creation of software products are highlighted. It is specified that in the case of contractual regulation it is necessary to take into account not only the norms of civil, economic legislation, but also the norms of tax legislation with the aim of structuring business.

The necessity of transferring to the customer not only software products, but also property rights to the object of intellectual property is noted. The emphasis is on the dominance of special legislation in the field of intellectual property in the transfer of property rights to copyright objects.

For the purpose of economic development and increase of the potential in the field of information, it is recommended to amend the Tax Code of Ukraine, which would stimulate and encourage IT companies to operate within the legal field.

Key words: contract, sphere of informatization, software products, information technologies, intellectual property, copyright, property rights.

Українські ІТ-компанії почали набирати популярність на світовому ринку у сфері інформатизації завдяки як створенню програмної продукції, так і наданню послуг аутсорсингу. За кількістю працівників у сфері інформаційних технологій (далі – ІТ) Україна займає першість у Європі. Видання ІТ Outsourcing News повідомляє, що сьогодні в Україні нараховується близько ста тисяч інженерів-розробників, і ця кількість продовжує збільшуватися за рахунок закордонного попиту [1]. За приблизними розрахунками, до 2020 р. кількість інженерів-розробників в Україні сягатиме двохсот тисяч. Більше того: «Експорт українського програмного забезпечення приніс 2,5 млрд доларів у 2015 р. Більшість послуг, приблизно 80%, надаються клієнтам із США. Крім того, наголошується, що США залишаються найбільшим партнером України у спільній R&D діяльності. Наступну позицію займають ЄС та Ізраїль [1].

Договірне регулювання цивільних відносин у сфері інформатизації вивчають науковці Т.В. Бачинський, С.О. Верланов, М.Д. Радейко, О.І. Харитонов, Є.О. Харитонов [2], У.З. Коруц [3], С.Й. Литвин [4]. Теоретичні аспекти права на творчість є предметом дослідження Н.М. Опольської [5] та ін.

Договір про надання послуг (виконання робіт) у сфері інформатизації (далі – Договір у СІ) не передбачений Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України та іншими нормативно-правовими актами у сфері приватноправового регулювання. Таким чином, цей вид договору належить до непоіменованих договорів. Проте таке найменування договору часто використовується [6] у разі договірної регулювання відносин щодо створення ІТ-компаніями програмного забезпечення, комп'ютерної програми, веб-сайтів (далі – програмної продукції) відповідно до вимог замовника, передавання результатів останньому та надання додаткових послуг.

Власне поняття «сфера інформатизації» міститься в абзаці в) п. 186.3 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [7]. На нашу думку, використання цього словосполучення було зумовлено необхідністю дотримання вимог ПКУ під час визначення місця постачання товарів і послуг для цілей оподаткування податком на додану вартість [2, с. 118]. Так, законодавець визначив, що до послуг у сфері інформатизації належать: послуги з розроблення, постачання та тестування програмного забезпечення, оброблення даних і надання консультацій із питань інформатизації, надання інформації та ін., зокрема з використанням комп'ютерних систем. Таким чином, використовуючи словосполучення «у сфері інформатизації», ІТ-компанія може мінімізувати ризики у спорах із податковими органами щодо сплати ПДВ. Більше того, широке тлумачення «сфери інформатизації» допомагає розширити предмет договору, тобто надає змогу включити до одного договору повний комплекс робіт і послуг, які надає ІТ-компанія.

Варто відзначити, що Договір у СІ містить у собі елементи декількох класичних договорів: підяду; про надання послуг; про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

За договором підяду одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник зобов'язується прийняти й оплатити виконану роботу. Договір підяду може укладатися на виготовлення, обробку, переробку, ремонт речі або на виконання іншої роботи з переданням її результату замовникові [8, ст. 837]. У нашому випадку виконанням робіт у сфері інформатизації вважається створення програмної продукції з наступним переданням результату замовнику. Окрім розробки програмної продукції, ІТ-компанії також можуть надавати замовнику такі послуги: консультування щодо користування продуктом; технічної підтримки продукту після його передачі замовнику, що включає оновлення даних, доо-

працювання, удосконалення тощо; маркетингові послуги; послуги з тестування програмної продукції; послуги бізнес-аналізу; послуги брендингу та ін. [2, с. 117].

За договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається у процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором [8, ст. 901]. Отже, відповідно до договору про надання послуг замовник оплачує процес, а не результат роботи, тобто благо, яке споживається у процесі його надання.

Важливим питанням, котре необхідно врегулювати в Договорі у СІ, є передавання майнових прав інтелектуальної власності щодо програмної продукції замовнику, яка буде створена у процесі виконання договору ІТ-компанією, оскільки передача програмної продукції не означає відчуження авторського права [9, ст. 12]. Виключні майнові права на результат інтелектуальної, творчої діяльності не залежать від права власності на річ, у якій втілений результат творчої діяльності особи, їх можна використовувати в цивільному обігу незалежно від обігу такої речі [4]. Таким чином, у майбутньому може виникнути спір щодо майнових прав на об'єкт авторського права. Тому до Договору у СІ включають зобов'язання про передавання виключних майнових прав. Так, за договором про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності одна сторона (особа, що має виключні майнові права) передає другій стороні частково або у повному складі ці права відповідно до закону та на визначених договором умовах [8, ст. 1113]. Термін «виключні права» та вимоги щодо такого договору містяться у Законі України «Про авторське право і суміжні права». Виключне право визначається як «майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі, організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їхнього використання іншим особам у межах строку, встановленого цим Законом» [9, ст. 1].

Водночас у ст. 31 Закону України «Про авторське право і суміжні права» законодавець закріпив детальніші вимоги щодо авторського договору: «Автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у ст. 15 цього Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково. Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором. Майнові права, що передаються за авторським договором, мають бути у ньому визначені. Майнові права, не зазначені в авторському договорі як відчужувані, вважаються такими, що не передані». У Цивільному кодексі України (далі – ЦКУ) відсутнє поняття авторського договору, однак Р.О. Стефанчук розуміє під авторським договором узагальнену назву договорів, спрямованих на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності [10, с. 271]. З огляду на вищезазначене можемо зробити висновок, що використання лише одного речення «Виконавець передає замовнику всі виключні майнові права щодо об'єктів інтелектуальної власності» [6] є недостатнім, оскільки законодавець створив імператив, відповідно до якого майнове право, яке не було зазначене в договорі, залишається в автора або попереднього власника майнових прав. Такий підхід є доволі суперечним, оскільки перелік майнових прав міститься у ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права», однак він не є вичерпним. Таким чином, може виникнути ризик, що попередній власник майнових прав надалі знайде спосіб використання майнових прав на об'єкт авторського права, який прямо не був зазначений у законі, а відповідно не був відображений у договорі та не переданий замовнику.

Також законодавство у сфері інтелектуальної власності передбачає, що в автора внаслідок створення об'єкта авторського права з'являються немайнові права. Зокрема, йому належать такі особисті немайнові права: 1) вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора на творі та його примірниках і за будь-якого публічного використання твору, якщо це практично можливо; 2) забороняти під час публічного використання твору згадування свого імені, якщо він як автор твору бажає залишитися анонімом; 3) вибирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора на творі та його примірниках і під час будь-якого його публічного використання; 4) вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі та репутації автора [9, ст. 14]. Зважаючи на те, що особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам, ІТ-компанії включають до договору з розробниками положення про те, що останній не зловживатиме своїми немайними правами та бажає залишитися невідомим, а будь-які зміни, доповнення до програмної продукції не будуть вважатися посяганнями на твір, що завдає шкоди честі та гідності автора.

Ще одним важливим питанням, на яке необхідно звернути увагу замовнику, є виплата авторської винагороди. Автор (чи інша особа, котра має авторське право) має право вимагати виплати винагороди за будь-яке використання твору. Винагорода може здійснюватися у формі одноразового (паушального) платежу, або відрухувань за кожний проданий примірник чи кожне використання твору (роялті), або комбінованих платежів [9, ст. 32]. Законом закріплено, що розмір і порядок виплати авторської винагороди за створення і використання твору встановлюються в авторському договорі. Таким чином, замовник повинен врахувати, що ІТ-компанія з часом може витребувати від нього сплати авторської винагороди у разі успішної комерційної реалізації програмного продукту. Зазвичай замовник зацікавлений в оплаті авторської винагороди у вигляді паушального платежу, тобто чітко установленної суми, яку він одноразово сплатить ІТ-компанії задля дотримання законодавчих вимог, оскільки у разі відсутності договірної врегулювання авторської винагороди замовник повинен буде сплатити відповідно до мінімальних ставок [9, ст. 15; 8, ст. 445]. Так, мінімальна ставка авторської винагороди (роялті) за публічне сповіщення або ретрансляцію (повторне публічне сповіщення) комп'ютерних програм і бази даних, публічне сповіщення яких здійснюється через мережу Інтернет, становить 5% доходів, одержаних від того виду діяльності, у процесі якої відбувається публічне сповіщення [11].

Детальніше визначення терміну «роялті» міститься у ПКУ. Так, «роялті – це будь-який платіж, отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме на будь-які літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, передачі (програми) організацій мовлення, інші аудіовізуальні твори, будь-які права, які охороняються патентом, будь-які зареєстровані торговельні марки (знаки на товари і послуги), права інтелектуальної власності на дизайн, секретне креслення, модель, формулу, процес, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау)» [7, п. 14.1.225].

Самого ж визначення «паушального платежу» ПКУ не надає, а лише містить перелік платежів, що не стосуються роялті. Так, не вважаються роялті платежі, отримані за передачу прав на об'єкти права інтелектуальної влас-

ності, якщо умови передачі прав на об'єкт права інтелектуальної власності надають право особі, яка отримує такі права, продати або здійснити відчуження в інший спосіб права інтелектуальної власності або оприлюднити (розголосити) секретні креслення, моделі, формули, процеси, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау), крім випадків, коли таке оприлюднення (розголошення) є обов'язковим згідно із законодавством України. Поняття паушального платежу міститься у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» як одноразового платежу, «який становить фіксовану суму і не залежить від обсягів виробництва (продажу) продукції (товарів, робіт, послуг) із використанням об'єкта права інтелектуальної власності» [12]. Враховуючи наявні положення, доходимо висновку, що ІТ-компанія та замовник повинні врахувати вищезазначені законодавчі вимоги в договорах, щоб у майбутньому уникнути непорозумінь між собою та забезпечити дотримання податкового законодавства.

У деяких договорах можна зустріти таке врегулювання авторської винагороди: «Авторська винагорода за використання об'єктів інтелектуальної власності (результатів роботи) та передачу виключних майнових прав автора на них замовнику врахована в розмірі оплати послуг (робіт)» [6]. Відтак замовник оплачує окремо за надані послуги (виконані роботи) та за передачу майнових прав. Таке формулювання є вигідним для ІТ-компанії, однак, якщо в договорі не буде встановлено розмір авторської винагороди, це може стати підставою для позову до замовника.

На нашу думку, пункт договору, яким регулюється виплата авторської винагороди, для забезпечення інтересів замовника повинен містити визначену суму та зобов'язання про те, що авторська винагорода є паушальним платежем. Тобто, дотримуючись вимог ПКУ, необхідно закріпити зобов'язання таким чином, щоб авторська винагорода не вважалася роялті.

Крім того, замовнику необхідно враховувати ризик, що майнові права на об'єкти не належать ІТ-компанії або ж використання об'єктів авторського права може відбуватися з порушенням майнового права третіх осіб у процесі створення програмного продукту. Тому для забезпечення інтересів замовника пропонуємо до Договору у СІ вносити таке зобов'язання: «ІТ-Компанія повинна гарантувати, що послуги (роботи), які надаються замовникові, не порушують авторських і патентних прав, комерційних таємниць та інших прав третіх осіб, а у разі порушення таких прав зобов'язується власними силами та / або за власний рахунок вирішувати усі претензії та позови таких третіх осіб і відшкодувати збитки замовнику, які можуть виникнути внаслідок порушення прав інтелектуальної власності третіх осіб, що сталися з вини виконавця».

Враховуючи вимоги Закону України «Про авторське право і суміжні права», об'єкти авторського права можуть створюватися виключно творцем – фізичною особою. Юридична особа творцем бути не може. ІТ-компанії необхідно врегулювати відносини з розробниками щодо створення об'єктів авторського права і передачі виключних майнових прав на них. ІТ-компанія, зокрема, повинна правильно врегулювати відносини з розробниками у договорі щодо оплати виконаної роботи, прав інтелектуальної власності. Це можна зробити, використовуючи договір про розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності, створених внаслідок виконання трудового договору або службового завдання у разі, якщо між ІТ-компанією та розробником існують трудові відносини [13, с. 86]. Однак, зважаючи на значні відрухування, які здійснює роботодавець на користь держави у вигляді податку на доходи фізичних осіб (18%), військового збору (1,5%) та єдиного соціального внеску (22%), ІТ-компанії уклада-

ють договори з розробниками, які є фізичними особами-підприємцями (далі – ФОП) і здійснюють свою діяльність, реєструючись платниками єдиного податку за ставкою 5% та сплачуючи мінімальний розмір єдиного соціального внеску. Реєстрація розробника у статусі ФОП зумовлюється необхідністю оптимізації оподаткування. Розробник може бути фрілансером або працювати в офісі-коворкінгу, який не належить ІТ-компанії. Звісно, така схема роботи є напівлегальною з погляду органів виконавчої влади, котрі здійснюють контроль щодо дотримання трудового законодавства [14]. Однак така позиція не виправдана, оскільки це суперечить принципу свободи договору. Так, судова гілка влади також стає на захист приватно-правових відносин у разі дотримання вимог договірних відносин. Верховний Суд у постанові від 08 травня 2018 р. у справі №127/21595/16-ц. зробив висновок: «Основною ознакою, що відрізняє підрядні відносини від трудових, є те, що трудовим законодавством регулюється процес організації трудової діяльності. За цивільно-правовим договором процес організації трудової діяльності залишається за його межами, метою договору є отримання певного матеріального результату» [15]. Цю проблему усвідомлюють і народні депутати, а тому нині йде пошук компромісу між державою та ІТ-компаніями у вигляді виокремлення п'ятої групи платників єдиного податку [16]. На нашу думку,

потрібно створити спеціальний податковий режим, вільні економічні зони для підтримки розвитку економіки у сфері інформатизації [17, с. 292].

Нині між розробником-ФОП та ІТ-компанією укладається субпідрядний Договір у СІ, який за своєю структурою дещо подібний до Договору у СІ між ІТ-компанією та замовником, що має свої особливості. Таким чином, ІТ-компанія є генеральним підрядником, а розробник – підрядником. Відповідно до ст. 838 ЦКУ підрядник має право, якщо інше не встановлено договором, залучити до виконання роботи інших осіб (субпідрядників), залишаючись відповідальним перед замовником за результат їхньої роботи [8, ст. 838]. Однак цю умову потрібно передбачати в Договорі у СІ, оскільки за ст. 902 ЦКУ виконавець має право покласти виконання договору про надання послуг на іншу особу, залишаючись відповідальним у повному обсязі перед замовником за порушення договору лише у випадках, установлених договором [8, ст. 902].

Висновки. Таким чином, договір у сфері інформатизації є змішаним договором і включає такі види поїменованих договорів: 1) договір підряду; 2) договір про надання послуг; 3) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Цей договір укладається для задоволення економічних потреб замовника та ІТ-компанії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна стала першою країною в Європі за кількістю ІТ-фахівців. URL: https://dt.ua/TECHNOLOGIES/ukrayina-stala-pershoyu-krayinoyu-v-yevropi-za-kilkistyu-it-fahivciv-203138_.html/
2. Основи ІТ-права : навчальний посібник / за заг. ред. Т.В. Бачинського. Київ : Юрінком Інтер. 2017. 208 с.
3. Коруц У.З. Юридичні аспекти аутсорсингу ІТ-послуг. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід* : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 21–22 квітня 2017 р.). Тернопіль : Економічна думка. 2017. С. 344–347.
4. Литвин С.І. Виключні майнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав. *Наше право*. 2015. № 6. С. 139–143.
5. Опольська Н.М. Зміст суб'єктивного права на творчість. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 5. С. 17–20.
6. Договір про надання послуг (виконання робіт) у сфері інформатизації № 0601/225/304. URL: <https://public.docs.openprocurement.org/get/Oc3199eb80514c08802b8077e4557e3f?KeyID=52462340&Signature=0tV8fmbWs%252BANNP136HdFDqu6tp%2FmINGXRq78AAq2ZhNrES%252BRnUn2T%2FJyU%252BWL0Ke6OG0GnxYQS5NGvmz2P3P3BA%253D%253D/>
7. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2011. № 29. Ст. 357.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2004. № 40–44. Ст. 1308.
9. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. №3792-XII. *Відомості Верховної Ради*. 1994. № 13. Ст. 64.
10. Стефанчук Р.О. Цивільне право України : навчальний посібник / за ред. Р.О. Стефанчука. Київ : Наукова думка. 2004. 361 с. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/stefanchuk_tsivpu/part11/1101.htm.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18 січня 2003 р. № 72. *Офіційний вісник України*. 2003. № 4. Ст. 129.
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» від 03 жовтня 2007 р. № 1185. *Офіційний вісник України*. 2007. № 75. Ст. 2792.
13. Вахонєва Т.М. Щодо доцільності укладення договору про розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності, створених у результаті виконання трудового договору або службового завдання. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 1. Т. 2. С. 86–91.
14. Ризики оцінки цивільно-правових договорів як трудових відносин. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/trudove-pravo/riziki-ocinki-civilnopravovih-dogovoriv-yak-trudovih-vidnosin.html>.
15. За яких обставин роботодавець зможе виграти суд у Держпраці? URL: <https://news.dtki.ua/law/jurisprudence/53124>.
16. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо розвитку креативних індустрій в Україні) № 10094 від 26 лютого 2019 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65564.
17. Трачова Д.М. Проблеми обліку і оподаткування аутсорсингової діяльності в форматі фрілансу в Україні. *Формування компетентнісної компоненти фахівців з обліку і аудиту*. Мелітополь : Видавничий будинок ММД. 2016. С. 290–293.